

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BD/12/1/86

OPINIE O SZCZYCIE GENEWSKIM I AKTUALNEJ SYTUACJI MIĘDZYNARODOWEJ

Komunikat z badań

Warszawa, styczeń 1986 r.

Ostatnie miesiące 1985 roku obfitowały w ważne polityczne wydarzenia krajowe i międzynarodowe, skupiające uwagę opinii społecznej. Spośród tych ostatnich najważniejsze było genewskie spotkanie przywódców ZSRR i USA.

W sondażu przeprowadzonym w grudniu 1985 r.¹ /dwa tygodnie po spotkaniu/ ustalono zainteresowanie społeczeństwa polskiego tym wydarzeniem, oczekiwania z nim związane i opinie o jego rezultatach oraz o podejściu przywódców obu mocarstw do polityki międzynarodowej i sprawy pokoju, a także osobisty stosunek badanych do M. Gorbaczowa i R. Reagana. Problemy te rozpatrywano na tle zainteresowania badanych polityką oraz ich opinii o sytuacji międzynarodowej i stosunku obu obozów do Polski.

1. Zainteresowanie szczytem genewskim

Badani przywiązywali dość duże znaczenie do spotkania genewskiego. Uważnie śledziło je 17% respondentów, umiarkowanie - 37%, z niewielkim zainteresowaniem - 40%. Warto przy tym podkreślić, że szczyt genewski absorbował także osoby zwykle stroniące od polityki, deklarujące apolityczność. Znacznie wyższy bowiem był odsetek interesujących się bezpośrednio tym wydarzeniem /jedynie 5,1% stwierdziło, że nic na ten temat nie wie/ niż w ogóle polityką /16,8% nie przywiązuje do niej żadnej uwagi/. Swoje zainteresowanie polityką jako bardzo duże i duże określiło około 16% respondentów, 43,1% śledzi jedynie główne wydarzenia, a ponad 23% mówi o swoim zainteresowaniu polityką jako o nikłym, niewielkim. Niemniej jednak spotkaniu w Genewie więcej uwagi poświęcali respondenci bardziej zainteresowani polityką, a także uznający siebie za kompetentnych w jej sprawach. Podkreśliśmy także, że grupa badanych, którzy wykazali zainteresowanie spotka-

¹ Sondaż nt. "Aktualne problemy /2/". W skład 1479-osobowej reprezentatywnej próby dorosłej ludności Polski wchodziło 52,6% kobiet i 46,6% mężczyzn. Wykształceniem podstawowym legitymowało się 38% badanych, zasadniczym zawodowym - 20%, średnim - nieco powyżej 21%, wyższym - prawie 11%. Mieszkańcy wsi stanowili 38% badanych, pozostali mieszkali w miastach, z czego 28% w miastach liczących ponad 100 tys. mieszkańców. Co dziesiąty respondent deklarował przynależność do PZPR, a prawie co czwarty - przynależność do b. NSZZ "Solidarność".

niem Gorbaczow - Reagan, głównie korzysta z oficjalnych źródeł informacji o tym, co dzieje się w polityce /chodzi tu o takie źródła, jak: konferencje rzecznika rządu, prasa, radio, telewizja/. Większe zainteresowanie tym spotkaniem cechowało też następujące grupy: osoby legitymujące się wyższym poziomem wykształcenia, mężczyzn, respondentów młodszych wiekiem, lepiej oceniających swoją sytuację materialną i mieszkaniową, a także członków PZPR w porównaniu do bezpartyjnych.

Stosunkowo dużemu zainteresowaniu badanych spotkaniem w Genewie towarzyszyły nieco mniejsze oczekiwania co do jego rezultatów. Jedynie co 5 badany spodziewał się wiele po tym spotkaniu, ponad 37% odnosiło się do jego rezultatów sceptycznie /ich oczekiwania były ograniczone/, a około 28% niczego nie oczekiwało.

2. Ocena rezultatów spotkania

Z oczekiwaniami koresponduje ocena wyników spotkania. W odpowiedziach na pytanie, czy obaj przywódcy w Genewie "dogadali się", wyraźnie zarysowuje się polaryzacja opinii, badani dzielą się na niemal równoliczne grupy - tych, którzy uważają, że przywódcy porozumieli się w Genewie /37,5%/, i tych, których zdaniem takiego porozumienia nie uzyskano /34,6%/. Sporej grupie badanych /ponad 28%/trudno było zająć stanowisko w tej kwestii.

Sceptycyzm, jaki charakteryzował nadzieje badanych pokładane w spotkaniu Gorbaczow - Reagan, znajduje dodatkowe potwierdzenie w ocenie wpływu ^{tego} spotkania na zmniejszenie zagrożenia wojną. Więcej niż połowa respondentów uznała, że groźba wojny została odsunięta w stopniu niewielkim, bardzo małym lub że w ogóle to nie nastąpiło, a tylko 1/3 - że w stopniu średnim lub dużym, przy czym pozytywniej rezultaty tego spotkania oceniali badani deklarujący większe zainteresowanie jego przebiegiem, a także ci, którzy więcej uwagi poświęcają polityce.

3. Kreatorzy radzieckiej i amerykańskiej polityki zagranicznej

Oceny intencji pokojowych obydwu przywódców, ich podejścia do spraw międzynarodowych, a także osobistych odczuć i stosunku badanych do każdego z mężów stanu dostarczają dodatkowych informacji o postrzeganiu radzieckiej i amerykańskiej polityki międzynarodowej. W opiniach badanych dominuje zdecydowanie większa akceptacja dla polityki międzynarodowej i pokojowej M. Gorbaczowa niż R. Reagana. M. Gorbaczow wywarł też na badanych zdecydowanie lepsze wrażenie niż R. Reagan. Wypowiadając się w kwestii, komu bardziej zależy na utrzymaniu pokoju, 42% badanych wyraziło przekonanie, że przywódca radzieckiemu, a jedynie 2,3% - że prezydentowi USA, ponad 1/4 - że obu przywódcom tak samo, a 12% nie wierzyło w pokojowe intencje ich obu. Można więc powiedzieć, że pokojowe intencje M. Gorbaczowa jednoznacznie postrzega 67% badanych, kwestionuje 14%, a w przypadku R. Reagana odpowiednio 27 i 54%. Pozostali respondenci /19%/ nie mieli zdania w tej kwestii.

Podobnie przedstawiała się sytuacja, gdy oceniano podejście obu przywódców do spraw międzynarodowych, jakkolwiek częściej nie wyrażano zdania /24%/ lub zachowywano dystans do ich filozofii politycznej /17%/ . Spośród respondentów wypowiadających się na ten temat 36% bardziej akceptuje politykę M. Gorbaczowa, jedynie 5,3% lepiej ocenia sposób widzenia R. Reagana, 19% aprobuje w takim samym stopniu poglądy obu przywódców na sprawy międzynarodowe, 17% odrzuca oba te podejścia. Należy przy tym zauważyć, że respondenci korzystający z oficjalnych źródeł informacji /prasa, radio, telewizja, konferencje rzecznika rządu/ częściej niż nie korzystający stwierdzają, iż bardziej odpowiada im podejście M. Gorbaczowa do spraw międzynarodowych. Natomiast respondentom czerpiącym informacje z nieoficjalnych źródeł /polskojęzyczne rozgłoszenie zachodnie, radia zagraniczne/ częściej niż pozostałym bardziej odpowiada podejście R. Reagana. Kadra kierownicza częściej niż inne grupy społeczne opowiada się

za filozofią polityczną M. Gorbaczowa, natomiast inteligencja, technicy, pracownicy biurowi - R. Reagana.

Trudno się spodziewać, aby w kwestiach szczegółowych, chociaż bardzo ważnych, które były przedmiotem rozmów genewskich, panowała pełna jasność w opinii społecznej. Nie ma jej w ocenie znaczenia broni kosmicznej. Wprawdzie 50,6% badanych uważa, że broń ta nie ma wyłącznie charakteru obronnego, jak zapewnia prezydent R. Reagan, jednak aż 40% badanych nie ma zdania co do tego, czy można wierzyć zapewnieniom R. Reagana czy też nie. Za wiarygodne przyjmuje te zapewnienia 8,5% badanych, wśród których częściej pojawiają się przedstawiciele inteligencji technicznej i należący do b. NSZZ "Solidarność".

Przytoczone wyżej sądy na temat polityki międzynarodowej M. Gorbaczowa i R. Reagana są ściśle powiązane z osobistym stosunkiem do tych polityków. Zdecydowanie większą sympatią cieszy się M. Gorbaczow²/38,4%/ niż R. Reagan /16%/. Ponad 28% respondentów odnosi się z niechęcią do R. Reagana, podczas gdy wobec M. Gorbaczowa - 7,8%. Obojętny stosunek do obu przywódców cechuje po około 1/3 badanych. Częściej deklarują swoją sympatię do M. Gorbaczowa badani pozytywnie oceniający jego intencje pokojowe, rzadziej zaś ci, którzy wierzą zapewnieniom administracji amerykańskiej o wyłącznie obronnym charakterze broni kosmicznej, większą sympatią niż pozostali darzą go zajmujący stanowiska kierownicze, członkowie PZPR, zainteresowani polityką i uważający się za kompetentnych w tej dziedzinie, oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą. Natomiast osoba R. Reagana cieszy się większą sympatią deklarujących swoją przynależność do b. "Solidarności" oraz inteligencji, pracowników biurowych i techników. Dostrzegamy również wpływ zainteresowania spotkaniem w Genewie na stosunek do obu polityków. Bardziej zainteresowani tym wydarzeniem większą sympatią darzą M. Gorbaczowa i pozytywniej oceniają jego politykę, częściej też nie wierzą zapewnieniom R. Reagana, że broń kosmiczna będzie miała pokojowe znaczenie.

²Tuż po wyborze M. Gorbaczowa na stanowisko Sekretarza Generalnego KC KPZR badani wiązali z jego osobą duże nadzieje, prawie 1/4 oczekiwała pozytywnych następstw tego wyboru. Sondaż nt. "Aktualne wydarzenia /1/. CBOS, marzec '85 /N=1488/.

4. Ocena aktualnej sytuacji międzynarodowej

Fakt odbycia spotkania na szczycie korzystnie wpłynął na ocenę sytuacji międzynarodowej i stosunków Wschód - Zachód. Wskaźniki ocen negatywnych zmalały w grudniu '85 w porównaniu do marca i czerwca '85 odpowiednio o 19 i 13 punktów /tab. 1/.

Tabela 1

w procentach

Przedmiot oceny	Okres badań	Oceny			
		dobrze	ani dobre, ani złe	złe	trudno mi powiedzieć
Stosunki Wschód-Zachód	marzec	7,2	22,8	56,1	13,3
	grudzień	12,0	39,1	37,0	11,5
Sytuacja międzynarodowa	czerwiec	9,2	26,2	46,5	17,7
	grudzień	14,5	37,4	33,7	14,2

Tabela 2

w procentach

Przedmiot oceny	Okres badań	Oceny			
		dobrze	ani dobre, ani złe	złe	trudno mi powiedzieć
Stosunek do Polski: - państw socjalistycznych	czerwiec	59,3	13,1	3,0	14,6
	grudzień	59,2	25,3	5,8	9,3
- państw zachodnich	marzec	7,9	27,4	50,9	13,2
	grudzień	18,1	45,0	26,7	10,1

Na tle ocen sytuacji międzynarodowej interesująco przedstawiają się dane obrazujące stosunek państw socjalistycznych i zachodnich do Polski /tab. 2/. W pierwszym przypadku oceny

te były w 1985 r. w zasadzie stabilne, w drugim zaś z upływem czasu częściej pojawiały się pozytywne i umiarkowane /ani dobre, ani złe/. Nadal jednak w grudniu pozytywniej oceniano stosunek państw socjalistycznych do Polski niż zachodnich /odpowiednio ok. 60 i 20%/.

Stosunek Zachodu do Polski częściej oceniają korzystnie przedstawiciele inteligencji technicznej, pracownicy administracyjno-biurowi, pracownicy handlu i usług oraz osoby związane z sektorem prywatnym, niekorzystnie zaś - przedstawiciele inteligencji humanistycznej, technicy, robotnicy wykwalifikowani i niewykwalifikowani.

x

x

x

Wyniki przeprowadzonego sondażu potwierdziły wcześniej ustaloną opinię o amerykańskiej polityce zagranicznej. Według badanych³ zagraża ona pokojowi światowemu i procesowi odprężenia międzynarodowego. Na tle amerykańskiej polityki znacznie korzystniej jest oceniana radziecka polityka pokojowa, większą sympatią też cieszy się osoba przywódcy państwa radzieckiego niż przywódcy Stanów Zjednoczonych.

Spotkanie genewskie, którego przebiegiem interesowała się większość badanych, nie było postrzegane jako istotny krok na drodze zażegnania groźby wojny. Wydaje się jednak, że przyczyniło się do wzrostu optymizmu badanych w ocenie stosunków Wschód - Zachód i sytuacji międzynarodowej, chociaż w opinii większości nadal są one niekorzystne.

³Por. Jubileusz ONZ - Konsultacje. Komunikat z badań. CBOS, wrzesień 1985.